

Borfașul de lângă prințese

Neîndoios că la obârșile o-nului trebuie să fie o neînțelegere și uitată tragedie, pe care îndepărtat o bănuște doar legenda.

De acolo moștenim această nelinare obscură, superstițioasă și lașe care este teama de a privi drept fața lucrurilor și — i spune pe nume cu vorba rea și de botce ce i se cuvime. Stigmatul neieratei aceste lăbiciuni, care este sclavia sulească, nu a fost încă scuturat vreodată. Frunțile și veaurile îl mai poartă și semnul ai de decădere noi îl îndreptim în proprii noștri ochi ob felurite false nume. Aceasta lășitate ascunsă, această lășitate bine crescută, o chemăm: politeja, diplomație, prudență. Dar toată pompoasa ei înitate nu acopere sub mască decât ipocrizia.

Ipocrizia, acest vâl neprihătit, cu care acoperim chipurile calității, e adeverată religie modernă, ea virtutea celui mai internic popor al lumii, virtutea albionică.

Așa precum odinioară cel ce na pânza de pe fața lisei, na intruchipând Firea și fiscul, acela trebuia să pice sub pedeapsă de moarte, tot așa și azi acela ce se încumetă să rupă marama albă a impicteii ipocrizii, sortit va fi primădiilor sau înfrângerilor ultite.

Nu e de mirare prin urmare sădăritatea unanimă atunci când se face găsul de desvănare sinceră. Să-l ridicăm totuși, acest vâl. Năzuim să implim na așa o lucrare de igienă morală, totuși, fără nici o urmă morală sau moralizare. Tipul nostru ne fiind tot așa cum este și nu altu — nu poate fi de cât pecei sau înlăturat.

Și începem acum fără săvârșovșteca celui de azi, cu o ba simplă și crudă a faptu

achipuiți-vă: o spinare înată cu mlădie șerpuri de ilință până la slugarnicie, ș, la nevoie cu puțină de tețepeni capul chei și șat, în gestul truției țimizi-ș, apoi o mână moale, umedă și privire vâsoasă cu șirete-ș, întoarsă în sine. Făptură generată, sortită mizeric, se arătiește totuși împotriva riei. Școala unui veac apus decădere, i-a crescut sufler-ș cum se cuvime. Toate mij-șele s'au întrebuițat, s'au mlănit ingenios de meschin-ș, epând cu inițierile homou-șuale ale lui Bogdan-Pitești sfârșind în felonia și intriga șând. Omul nostru se poate și-șndri încă azi, că a gustat ro-șdul succesul cumularzilor-ș, ș dramaturg și semidoc-ș, litățile, îndestul de lesni-ș, ș ase lau trecut prin atâtea șafii efemere.

Și dintr-o răvnă documen-șă am adunat un întreg ma-șlă de viață romanzată care șește pe insul aci vizat. Șintr'atâtea creștăm acum fu-șe numai pe cele mai proas-șe.

Acest domn e ajuns director

artistic al Soc. de Radio-difu-ziune de unde și-a înlăturat prietenul printr-o intrigă cu femeie, una din numeroasele vrednicii ce i-au mai rămas. Până mai ieri era și custode al Muzeului Comunal de unde printr-o mică nedibăcie a fost dat afară, ne apărât sub forma subtilă a demisiei. De ce anume? Mai nimic. Nu s'a putut descoperi decât un neînsemnat furt dublu:

Mai întâi, două sau chiar trei căruțe cu lemne, hoțite după toată legea și regula hoției, din depozitele comunale. Furt cu premeditare, surprins la vreme, urmărit de agenți și consumat în ograda inițiatorului. Apoi, ticluirea unei facturii false, numai la modesta sumă de vreo două zeci de mii lei. O plăcă comemorativă din marmură de Carara în cinstea M. S. Regelui pe care d-sa a avut istețimea să o nascocască ad-hoc, spre a-și procura diferența prețului, pe care experții au aflat-o că nu trece mult de două, trei mii lei.

Priviți bine această proaspătă parte din cazierul prea nevinovătuului poet și socotiți cu câtă îndreptățire d-sa s'a descoperit astfel îndrumătorul artistic al chiar fetelor regesti.

O zodie nefericită se leagăna dela un răstimp peste desinul dinastiei regale, stăpânitoare pământului acesta. Familia noastră regescă este ținută, pareă din răutate, departe de ce are neamul acesta mai bun. Se cere să facem o dovadă amănunțită și neîndoioasă. Acum trebuie să ne mulțumim însă numai să amintim pentru edificare. Rămânând doar în hotarul artelor vom spune: Mlădițele noastre regesti înzestrate cu virtualități umitoare de talent, au căzut, pentru îndrumare, pe mâna filistinilor mediocri din toate ramurile de artă. La fiecare ramură literară sau plastică s'au aflat repede „falșii noștri”. Bunăvoința aceasta curtenitoare a stricat totul. Pompierismul cel mai autentic vulgar al unui Bulgăraș, Stoica, Steriade sau Kimon Loghi s'a instituit totdeauna învățător. Niciodată un mare talent, niciodată un Pătrușcu, un Șirato, un Iser, etc.

Acum, să ne întoarcem însă spre tabăra literară:

Dacă într-o vreme verbul de tablă zincată al unui Victor Efțiu era arătat drept ban de argint, azi vorba searbădă cu clei de cofeturi învechite în ea, a unui borfaș de rând cum este d. Adrian Maniu (cel de care ne ocupăm) a ajuns dinar etalon al gustului subțire.

Până când, cu această desinteresare interesată a politicianismului, se va lăsa slobodă mediocritatea și necinstea să fie mentor prințiar.

Ne trebuie o veghe regală a spiritului care să ne străjuiască Coroana de pangărire.

SANDU TUDOR

Tudor Arghezi

III. Citate pentru stabilirea unor echivalente

Fusese un strigăt înnoire a sintaxei! și bogăție neasemuită e expresiei!

D. Felix Aderca, — cita, cu gazetărescul său entuziasm, — versurile:
Din depărtare catul e nechează
Care prin adieri l'a cunoscut

(Prințul)

sau
Dumnezeu o a văzut

(Măhniri)

sau
Trei sau patru mii pescari

(Mărină)

denumindu-le, sau subînțelegându-le cel puțin, drept geniale înnoiri de sintaxă.

În realitate, — sunt numai facl ingenuoase. De altfel, aceste versuri de „violente”, de sfăr-mare a sintaxei, — sunt foarte rare. Cu multă bunăvoință am mai găsit în tot volumul:

Tăcearea vocilei și te-a pierdut
Care-o făceau pe vremuri să răsune

Un deget cerul fericit arată
Care de stetu fusese cunoscut

Nu cred să ne fi scăpat mai mult de două exemple. Dealtfel, — deși rare, — nu sunt nici de o desăvârșită originalitate. Vladimir Streinu le descoperea în Mallarmé. Nici atât, Sunt franțuzisme simple. Traducerea, — în același ordine sintactic, — a unei banale fraze franțuzești, — cu relativul așezat după verb: *Le cheval hennit qui...* (calul nechează, care...) sau *Les voix sont perdues qui* (aproximativ: vocile le-a pierdut care...).

Rămâne forța plastică a expresiei și nouitatea ei.

Nouă legendă! Iată-l lipsit de forță plastică (adjectivează retor și abstract, epumativ) și vechiu sentențios ca un Bolintineanu. — și tradiționalist ca un poet dela Sămănătorul:
Iubire, tinerete sau credință...
Necunoscut, ascuns și tulerat...
Rece, fragil, nouă, vârginală...
Năvală de sufer, de suflet și carne...
Cu serășnet, cu spătmă, cu jale...
Se iscă aspru un trdnem fierbinte...
Necontenită mând a mea înșofioare...
Intinde-și aripa frumoasă...
(O, — acel „frumoasă”!)
Făptură vrăjitoare și duloasă...
Cu o voință crăncenă și rece...
Sentință înmăntare, eternă, rece goală
Și pasul lui e lătar, drept și sfânt...
Întreagă, liniștită, solitară...

Și multe altele, în care sunt tot atâtea adjective cât cuvinte. Și aceasta se repetă de multe ori în mai fiecare poezie.

Dar tălc pentru capetele filosofor precoci din clasele primare: *Sarcina chemării (albino) te-a ucis*

Și pentru clasa dona de liceu: *Carte tubită fără de folos*
Tu nu răspunzi la nicio întrebare!
sau:
Și ce liniște se-asternă!
Și cum sufletul se-aude
Peste umbrele eterne!

sau acest ridicul:
Și cântă moartea 'n versurile mele!
și acesta:
Și să renunțe odată la doruri și tristete!

(Infiորător I)
Dar emfază fără cuprins:
In mine se deșteaptă o întreagă ome-
nit!

Și cacofonii logice; — inelutură:

Simbolice Infinit!

(Infinitiv simbolic?! Infinitul un poate fi simbol. Cel mult putem avea simboluri ale infinitului!)

Dar aici:
Demonic infinit!
răsul lectorului lucid ajunge la maximum de intensitate. Apoi, — se transformă în țipăt de groază:
Genele lui Dumnezeu
Cad în călmăruțul meu!

Sfătuesc pe cititori să caute alte exemple ei înșiși. Vor găsi câte le plac; sau câte nu le plac.

Dar iată-l înșfârșit utilizând, în nenumărate rânduri, — de câte ori nu îl salvează cuvântul pitoresc, — tehnica tradițională, rudimentară și absolut nediferențiată în expresie.

Influențele sunt aici atât de mari încât copleșesc. Retrăso aici, — amestecați, — Baudelaire, Mallarmé, Maeterhock, Eminescu.

Pe cei trei dăintăi, — mascați, — i-a arătat d. Vladimir Streinu, (Vitrina literară 1929). Pe cel de-al patrulea clar, — ni l'au confirmat aproape toți criticii lui Arghezi, — aordând acestei influențe, după toleranță, mică sau mare însemnată. D. G. Călinescu (Sinteza I. 3-4) cita cele mai multe versuri eminesciene, — ca un simplu material de folosit, fără ca el însuși, din prudență, să tragă vreo concluzie.

Îmi rămâne mie să arăt unele (multe!) interesante „echivalente”

Astfel, — Panait Cerna, cu reflexivitatea lui discursivă — sentimentală:
Ce poftă avea sufletul meu
Când Soarele ne pune ramuri țară
Căteușinel de țoc, câte-o brățară?

Și când fapțura ne primeste întreg?

Iată-l pe St. O. Iosif din „Căntec”:
Ei pentru vezi tu ne-ai mai fi
Și-at fost mai 'ntrebi vreo dată?

Sau pe Al. Vlaheșu din „Profiri”:
Căntărele suind în cor
Al clopotelor s'au toptit
În glasul de mijlocitor
Al blândului mitropolit

Curata cumtăciună
In veac de veac nu s'a vărsat
Unclăștu în genunchi murmurând,
Părținilor sunt cu păcat!

Și multe altele, în care sunt tot atâtea adjective cât cuvinte. Și aceasta se repetă de multe ori în mai fiecare poezie.

Și pentru clasa dona de liceu: *Carte tubită fără de folos*
Tu nu răspunzi la nicio întrebare!
sau:
Și ce liniște se-asternă!
Și cum sufletul se-aude
Peste umbrele eterne!

sau acest ridicul:
Și cântă moartea 'n versurile mele!
și acesta:
Și să renunțe odată la doruri și tristete!

(Infiորător I)
Dar emfază fără cuprins:
In mine se deșteaptă o întreagă ome-
nit!

Și cacofonii logice; — inelutură:

(Urmare în pag. IV-a)

Const. Jojea

l'ela

Moartea Europei

II

In atlase, Europa ne apare ca sfârșitul subtil al continentului asiatic, ca o suprapapilară antenă a Asiei, ramificată până în sticloasa inimă a oceanului Atlantic.

Europa este, mai întâi, ceea ce ni se pare. Un terminus al Asiei, punctul spre care se decijă în clare linii de forță, religioase și doctrinele ei materne. Sevele.

Europa mai este acel centru nervos al Asiei care deduce și ordonă confuzia sensorială a Formei Latente, distilând din elementele ei, o rouă eternă de principii

Ceace este esențial Europei și se impune dela început atenției noastre, fie și considerându-l chipul în atlase, este simpatia ei cu apele.

Nicăieri marea nu desășoară eventualii mai frumoase. Nicăieri nu distribuie golfuri mai dantelate, băi mai sinuoase, fiorduri mai fine, meandre mai complicate.

Nicăieri marea nu deschide, în mijlocul unui amfiteatru mai grandios, acest podium interior, lacul pe care se va pe trece drama însăși a spiritului european, conflictul dintre om și mare, periplul etern al lui Ulis: Mediterana.

Edgar Poe constituind undeva un domeniu de grădini morale, visa această lacună de oglinzi într-un amfiteatru de cline, filtrând strania muzică Ahheim.

Ceace a imprimat Europei calitatea primordială a inteligenței, a fost, fără dor și poate, marea. Contactul cu acest element plin de pericole, sublim și straniu, prietenos și inospitalier, euxeinos și axeinos, a fost pentru omul european cea mai severă introducere la metodă: Lecția de europenism.

În lupta pe care a dus-o cu apele, europeanul și-a constituit un incomparabil tezaur de reflexe de victorie, de instincte dominatorii. Dintre virțurile europene, marea a format pe cea dintâi, prevederea, virtutea prometeică. Prometeuse Prevăzătorul. Din ideea aceasta de precaritate a părerilor — a mării liniștite și a

mării turburate — o întreagă theodicee a răsărit și, poate, a turaxia divină, cerul rigid al filosofiei elee, și o mare aspirație către perfecțiune.

În ciclul ei mediteranean mare produce miracolul grec. Parthenonul este poate transpunerea pe alt mod al acestui safir al apelor, al acestei paliade eterne întoarceri. Călmă radiațiune, domnie a inteligenței.

Sunt sigur că pe chipul de bronz al Athenei Sentinele, Phidias înscrișese nesfârșitul zămbet al mării. Ea pare să fi fost simbolul solidarității dintre Athena și Egee, dintre inteligență și ceace a definit-o.

Îmi aduc aminte, vag, de una din acele misterioase și fragile parabole de Wilde: Soarele gonind civilizația din ce în ce mai la nord, până în regiunile de ceață. Această parabolă mi se revădă ca intuiție a unui alt fenomen, esențial în procesul de constituire al Europei: Gerul.

Se pare că o civilizație europeană răsărită pe o latitudine oarecare, în condițiuni climatice date, se etiolează și pierdă, dacă nu e transplantată, suspusă unui mediu mai riguros, acțiuni modificatoare a iernii.

Întreaga doctrină clasică e aici. Clasicismul e mai orgolios și mai autentic, atunci când învinge mai multe rigori. Iar na pare să fi devenit climatul prin excelență al clasicismului: L'hiver saison de l'art serene, de l'art lucide.

Cel dintâi nucleu de civilizație europeană s'a format în Egipt. Lra o prefigură a Europei, 'maginea ei virtuală. Dela Memphis și Theba—Theba cu o sută de porți — Europa a emigrat la nord-vest, în Creta, la regele Minos. De aici, tot spre nord-vest, la Mycene, de unde a convinsuit Athena, Athena este cea dintâi Europă reală și aceea care va citori Europa în acest extreme ale Asiei.

De aci încolo nu se poate vorbi decât de o Europă a Europei — Pallas triumfătoare — mutându-se, rar, spre nord-vest — Roma, Florența, Paris — jalonându-și astfel domeniile

printr-o diagonală de lumină. Suint, acum, în căutarea acelei zone de ger, de pe fărmurile Medicetanei până spre palatul Finister, am fi putut admira natura aproape umană a pământului european. Ceace mi-ar place să numesc, frumusețea morală a pământului.

Solul pe care s'a format acest geniu al Europei este un sol mecian, de plaiuri și coline, mai mult arid și monoton, dar cu nu știu ce promisiune de fântâni.

Până pe la sfârșitul veacului XVIII, spiritul european n'a cunoscut decât aceste forme clasice ale naturii: marea și colinele. Munții i-au inspirat oroare. De atunci, abia, rasa romanticilor, în dorul ei de singurătate, a descoperit munții. Obermann, Saint-Preux, René, participă cei dintâi la geniul acestei alte naturi.

Liniștită cunună a dealurilor, clasică și morală frumusețe, ecuație perpetuă între ceruri și văi! Barrés vede o liră pe toate colinele Europei.

Hippocrate — care pe lângă divinități medicinale, avea o cunoaștere limpede și filosofică a lumii — formează din ideea influențelor combinate a gerului și a naturii solului, un determinism naiv și un fel de teorie pozitivistă a raselor, căreia ni-a plăcut să-i atribuim în aceste rânduri, darurile vi-zuunii.

Să considerăm acum această Europă, subtilă și limpede, aeriană și invoaltă, această natură plastică — sub un ger favorabil extremelor ecloziunii, aridelor plante — și vom înțelege oroarea Maelstroemilor, tristețea împreunării cu fluxul ruginos al Behemotilor.

Se întorc semnele aceluia Ba-teau Ivre: Moji qui tremblais, sentant geindre la cinquante lieues. Le rut des Béhémots et des Maelstroems épaïs. Fileur éternel des immobilités bleues, Je regrette l'Europe aux anciens parapets. DAN BOTTA

Să considerăm acum această Europă, subtilă și limpede, aeriană și invoaltă, această natură plastică — sub un ger favorabil extremelor ecloziunii, aridelor plante — și vom înțelege oroarea Maelstroemilor, tristețea împreunării cu fluxul ruginos al Behemotilor.

Se întorc semnele aceluia Ba-teau Ivre: Moji qui tremblais, sentant geindre la cinquante lieues. Le rut des Béhémots et des Maelstroems épaïs. Fileur éternel des immobilités bleues, Je regrette l'Europe aux anciens parapets. DAN BOTTA

Se întorc semnele aceluia Ba-teau Ivre: Moji qui tremblais, sentant geindre la cinquante lieues. Le rut des Béhémots et des Maelstroems épaïs. Fileur éternel des immobilités bleues, Je regrette l'Europe aux anciens parapets. DAN BOTTA

Se întorc semnele aceluia Ba-teau Ivre: Moji qui tremblais, sentant geindre la cinquante lieues. Le rut des Béhémots et des Maelstroems épaïs. Fileur éternel des immobilités bleues, Je regrette l'Europe aux anciens parapets. DAN BOTTA

Cotro merg intelectualii?

Dela Stirner la Nietzsche

Cuvântul trădare întrebuițat într-o caracterizare trecerii profesiunilor liberale de partea burgheziei cu integrarea lor în anul societății capitaliste de după 1848, este just când privim fenomenul dinspre partea proprietății, părăsit în momentul cel mai greu din lupta sa contra clasei dominante. Cuvântul este just și în ce privește un individ sau altul, în care clasa minoritoare avusese încredere și se abuzând de această încredere, uzează de popularitate pentru a ocupa un loc mai de frunte în noua ierarhie burgheză.

În această istoria și critica marxistă se face cu sentimente, mai puțin cu resentimente față de oclul studiat. Oricât de probabilă ne-ar aștepta fapta comisă de profesioniștii liberali a acelor vremi, analiza marxistă a societății de atunci ne arată că — obiectiv privind lucrurile — sudarea a-

cestei categorii mic-burheze de clasa dominantă, trebuia să se întâmplă în mod necesar: imperativul economic este mai puternic decât orice sentimentalism, în materie de luptă de clasă.

Epoca frământărilor treceuse. Capitalismul ieșise victorios din criza de creștere care era să-l doboare, culminând cu revoluțiile din 1848. El reușise să pună stăpânire pe imense ținuturi în continentele de culoare. Masinismul, grație materiilor prime pompate din abundență și prin apropierea piețelor de desfacere enorm de mult lărgite, luă un avânt fără pereche și dădu posibilități de muncă majorității zdrobitoare a națiunilor europene.

Capitalismul, considerat până în ajun un muribund care își dă sfârșitul în zvârcoliri, dureroase în neputință lor, se dovedi traicnic și plin de vigoare. Ca o caracteristică uriașă, imediat ce brațele sale tentaculare își fixară

ventuzele pe corpul virgin al oclonilor, societatea burgheză europeană își reveni din toropeală și-și luă mările necesare.

(Singurul care-și dădu seama imediat de realitatea reorudenței burgheze, fu Karl Marx. Astfel se explică pentruce, spre sfârșitul vieții lui, încurajă elementele Internaționalei spre o politică de organizare sindicală și de luptă parlamentară. El prevedea că pentru un oarecare timp, momentele revoluționare vor lipsi obiectiv. Însă de aci până la afirmația tendențioasă a social-democrației renegate că Marx ar fi renunțat la revoluție, e o distanță pe care numai trădătorii de clasă o pot parcurge).

Primul lucru pe care burghezia trebuia să-l facă, era îmbunătățirea mijloacelor de fabricare a produselor. Invențiile în domeniul tehnic fură apreciate și bine plătite. Apoi sistemul de organizare al comerțului fu îmbunătățit. În al treilea rând, statul fu organizat pe baze „democratice” pentru a da puțință tuturor grupărilor formate în sânul burgheziei să controleze aparatul complicat al Statului Pen-

tru toate acestea, cei mai indicați a fi aleși erau liberii profesioniști, posesorii unei culturi generale multumitoare și ai unei puteri de adaptare remarcabilă.

Dar în același timp, atât nevoia de a stoare mai mult colonii, cât și interesul unei liniști perfecte în interior, determină burghezia europeană să lase miciei burgheziei autohtone puțință u-nu belșug, relativ mult superior deceniilor precedente. Profesioniștii liberali, al căror ideal fusese o bună stare materială cât mai generalizată — indiferent de clasa care beneficiază — găsește acum în numeroasa clasă a miciei burgheziei țârgovețe și sătești, clientela mult înăunțată.

Bucurându-se și de libertatea pe care stăpânii o acordă vătafilor credincioși, iată idealul strămt al micului burghez care era profesionistul liber, atins cu prisoșință...

Dela stirnerianismul anilor 1840—1850, când der Einziger und sein Eigenium constituia pentru dânsul cam ceace reprezentase Robinson Crusoe pentru burghezia secolului XVII-lea — tendința de rupere de orice socie-

tate și de organizare a ei pe alte baze decât cele existente — teoclorul profesionist trece la nietzscheanismul „fin de siecle” cu hiper-trofizarea eului prin fantastul Supra-Om, — idealul părinților și chiar al fraților noștri mai mari, intelectuali anteoelici.

Și drumul parcurs este imens de lung, oricât ar părea de înrudite cele două concepții megalomane. Căci pe când Stirner reprezenta un curent revoluționar — rău înțeles, plin de contradicții, dar totuși revoluționar — căci idealul anarhic-individualist indicat de dânsul era mai mult o dorință de opunere față de individul sau statul care încearcă să domine cu puterea ce i-o dă capitalul — Nietzsche predică pur și simplu robirea celorlalți oameni mai slab pregătiți pentru viața de către cei mai puternici pregătiți. Cum în societatea actuală „bine pregătit” este cel care dispune de capital ne dăm seama de bucuria pe care o simte burghezul trezindu-se Supra-Om, după o noapte de asemenia lectură. Este drept că în concepția intelectualilor, definiția avea să fie și de ordin spiri-

tual; însă dualismul acesta chiar dacă ar fi existat, pe ici pe colo, nu răpește nimic din caracterul reacionar și anti-social al concepției nietzscheene.

Din studenții scandalagii, înclinați spre filozofie și atitudine de nesupunere față de legile burgheze, profesioniștii liberi devin subit stîmajați „domni”: doctori, ingineri, avocați, profesori sau deputați. Numai artiștii și poezii sunt mai puțin băgați în seamă și aceasta răsuna în opera lor dominată de pesimism undă apropiată, variantă a nietzscheismului, însă cu semn negativ. (Vezi *Luceafărul* lui Eminescu).

Din profesioniștii liberali, lupțându-se pentru instaurarea unei societăți în care Declarația Drepturilor Omului să devină o realitate, ei devin liberi profesioniști, interesați să-și organizeze o viață cât mai confortabilă în castelele lor... din Spania.

Singură intelighenția rusă păstrează încă scântea sacră care animase tineretul universitar european câteva zeci de ani înainte. Profesioniștii liberi ai autocratei Rusii, completează ală-

turi de monitorizare contra lanțurilor care-i ținute pe toți de carul absolutismului țarist. Dar nici această unire nu durează decât atâtea vreme cât însăși burghezia se simte stingherită de lipsa unor libertăți egale cu pofta și cu puterea ei de exploatare.

În momentul în care țarismul a fost doborât, când la succesiunea putredului sistem oligarhic se va angaja lupta pe viață și pe moarte între burghezie și proletariat — intelighenția rusă, nihilistă, narodnikistă, socialistă, revoluționară sau menșevică, nu va pregăti să meargă împotriva proletariatului și a țărănimii.

Cu felonia comisă în momentul restaurării dictaturii proletariatului în Rusia, ultimul act al trădării liberilor profesioniști a fost jucat. În același timp, ultimul vestigiu important din această categorie a cărei părere despre sine a fost mereu invers proporțională cu importanța ei reală — dispăre, și în loc-i apare o categorie nouă, cu alt rol, în altă relație cu clasa dominantă: INTELECTUALII.

J. LESPEZEANU

RASPUNS LA EONUL DOGMATIC

Scrisoare deschisă Domnului Lucian Blaga¹⁾

Domnule,

Cum să-mi continui argumenta-rea ca să se vadă că mai bine falsitatea viziunii ce ne construiește? Necredința adâncă e un fapt care oricând ne miră. Dar necredința cuiva care e versat și stăpânește formula intelectuală a dogmei; care îi găsește caracteristicile esențiale într-un plan de realitate (intelectual-omnes), prețindu-le drept semnele cele mai adânci metafizice; și care totuși nu e numai un umanist în aceste cercetări, ci încearcă *metodic* o dogmă nouă, — ne înfioră. Este o înfruntare originală a cerului și un autentic moment de contradicție a lui Dumnezeu însuși.

Cât vă veți fi uitat de dedesubt la dogme! Și niciodată nu le-ați văzut actuale la margină a dințer și minte, eprijinite în mînt de cer și dințer și a'undându-se înapoi. Iar dincolo stă temelul a vremii noastre Dumnezeu, și toată făptura de duhuri finite. Astfel, și mîntea și dogmele își au temei în Dumnezeu, care este dat în faptul spiritual al credinței. În timp ce după concepția „eoului dogmatic” dogmele ca și Dumnezeu își află temeiul în mîntea insului. Iar o astfel de dogmă este cale și metodă optimă a intelectualului: *suprema filozofie*. Ea rămâne numai o disciplină și o unitate între intelectuali. De asemeni, o autentică certitudine, tot numai pentru ei. N-ar avea cum să intre într-o astfel de unitate, de pildă, un Sfânt Grigore Palama, — cel care în veghea sa continuă, în rugățiune și post, nu făcea mai mult decât să cercă dela Dumnezeu neîncetat: „Luminea-ză-mi întunericul Doamne, luminează-mi întunericul”. Dar nu era o lumină intelectuală aceea care i-a fost dăruită Sfântului, cu toate că unitatea dogmelor într-un chip perfect autentic îl cuprindea. Căci aceiași credință, aceiași dragoste și aceiași nădejde îl animă în sobor cu sfinții sinoadelor oecumenice și gânditorii patristici, până la cel mai nevoias închinător prin Iisus Hristos. Unitatea nu este deci în ordinea intelectuală, întemeiată pe o singură facultate, ci de natură direct spirituală, pe ordinea virtuților, cari integrează imediat facultățile.

Acesta este faptul creștin, atunci când prin om primim către Dumnezeu. De când au primit creștinii dogmele în Biserica, acolo unde le-am primit, până pe locurile de astăzi ale noastre. Fost-a Philon pe vremea lui în unitatea spirituală creștină — chiar dacă necunoscut de Biserica văzută a zilelor lui și în nebănindu-O —, spre a putea contribui la dogmatizare? Hotărât, nu! Era deosebit în chip *temeinic* de Biserica. Rădăcinile ontice ale formulei, pe care în chip inadecvat și nedrept numiți „dogmatică” sunt altele decât cele creștine. Ceace însemnează, însă, că *structura logică a unei formule nu este suficientă esențial pentru a decide asupra valabilității ei dogmatice*; este numai o notă. Pentru ca o formulă să fie dogmă mai are nevoie și de altele.

„Revelația! Credeți că „Termenul acesta în esența sa nu poate să intervină pentru noi în discuție”. Astfel „dogmele i se poate lua substratul teologic, adică huma cerească a revelației, fără ca prin această dogma ca tip de gândire să rămână cu rădăcinile în vânt”, (p. 4) Răspund: dacă termenul „revelație” nu intervine în discuție, aceasta poate purta asupra multor lucruri, însă nu asupra dogmei. Pentru că nu este conceplabilă dogma ca fapt actual metafizic, decât ca adevăr revelat, ca fapt îndeplinit prin înțevieria lui Dumnezeu către noi. Așa că în momentul când formulei i e ia „huma cerească a revelației”, nu mai avem înaintea cugetului o dogmă. Nu rămâne dogma „cu rădăcinile în vânt, ci i se taie rădăcinile, — realita-

tea rămânând astfel monstruoasă. Ceace totuși dănuiește la dispoziția cercetării nu mai are viață actuală ca dogmă, ci ca o epavă. Ceace în concepția eoului dogmatic capătă numele de dogme și dogmatic, pot iluziona ca atare numai pe unii cari n-au trăit și n-au cugetat niciodată într-adevăr dogme. Aceia pot trece ca împărăteasa prin satele lui Potemkin. Dar aci se deschide una din marile con tradiții ale concepției și la vreme o vom înfățișa și discuta. Ea se explică și prin lipsa trăirii și cunoașterii unei autentice conștiințe creștine. Nu e vina lui Dumnezeu, nici a creștinismului sau a dogmelor sale, — ci a unei individuale deficiențe esențial în ordinea duhului.

Domniul presupune transcendentul spiritual și personal. Numai astfel se poate explica faptul adevărat gândit al „renunțării la sine a intelectualului” pe care l-ați observat în istoria dogmelor. Fără certitudinea existenței personale a lui Dumnezeu, renunțarea ar fi o absurditate. Și creștinismul nu e absurd în el însuși, ci numai *tai-nic*. E o prejudecată afirmația că nu există revelație. Cum se poate susține? Eu mărturisesc că revelația există, după cum Dumnezeu există în cer și ni-o vedește. Orică afirmație asupra realității își pierde temeiul metafizic și psihologic, ca și pe cel logic, dacă revelația nu există.

Și revelația este posibilă datorită faptului că în actual religioasă conștiința omenească se depășește, se *trasiază* participând la conștiința lui Dumnezeu, în rândul întâi, — omul, în al doilea. Omul renunță la intelect în măsura în care intelectul nu mai este în stare să cuprindă realitatea. Și tot în aceiași măsură și moment Dumnezeu dă și insul ia cunoștința asupra lumii de dincolo.

Nu există cunoaștere religioasă, de pildă dogmele creștine, decât ca rod al unei pasivități și renunțări a intelectului omnes. „Adică, în actual revelației obiectului cunoașterii se descoperă oarecum subiectului, se dă prin a lui inițiativă, prin urmare cunoașterea se coboară asupra noastră, nu ieșim noi înșine spre a prinde obiectul care trebuie cunoscut, nu punem noi-stăpânire pe obiect, ci, din potrivă, noi suntem stăpâniți”. „In cunoașterea obișnuită este pur și simplu, o punere în posesie a subiectului asupra obiectului”. (Nae Ionescu, *курс de filozofia religiei*, p. 232-3).

Dar în lumina acestor obiective constatări ale faptului, „dogma” este „formulă de credință” elaborată în sinoade ecumenice pe temeiul revelației („Eoul dogmatic, p. 25). Astfel, dogma este un element organic în funcția religioasă. „Cultul își află răspuns în dogmatică. De altfel, cultul însuși e o dogmatică, o teologie liturgică. Iar această teologie în rândul ei își află răspuns în învățătura Sfinților Părinși (Niclae Arseniev-Biserica răsăriteană).

Cum se poate explica faptul dogmei ca formulă de credință din chiar primul moment al apariției? Căci nu a fost încărcată cu o virtute nouă în istorie, ci ea este o naștere dogma. Ceace e însemnează că e un moment de cunoaștere pe teme de credință. Deci nu este exclusiv de domeniul intelectual și nici n-o putem studia ca atare. „Simbolul, trebuie să-l recităm pe fiere zi în ceasurile din înainte de răsăritul soarelui, ca pe un talisman al inimii noastre; prin el venim în ajutorul sufletului, când ne îngrozim de ceva...” (Rufin Comentarius in *Symbolum Apostolorum*). Sau — cuvântul poate fi citat cu ocazia asta! — lui Dmitri Merejkovsky: „Dogma în conștiința religioasă este o rază; în acțiunea religioasă este o sabie. Corpul întencimilor, corpul monstrului va fi străbătut de raza noastră ascuțită, de către sabia noastră oțelită — dogma” („Sur la chemin

d'Emmaus).

O astfel de înțelegere și trăire a dogmei presupune însă ca necesitate o mentalitate autentic teologică. Mentalitate care nu a lipsit și nu lipsește în creștinism, care nu este însă de căutat în rândul întâi printre teologii de școală și de meserie. Se poate afla și acolo. Dar — Dostoievski avea dreptate, — seminariile de teologie și facultățile, în ortodoxie, sunt mediu de ateism. Căci teologia, cuvântarea de Dumnezeu, când nu-l are, când e lipsită de Duh Sfânt, rămâne cea mai sinistră, absurdă și vană ocupație omenească. Pentru că îi lipsește atât realitatea culturală, neputând fi propriu zis știință, — cât și cea supranaturală care i-ar da substanța propriuzis teologică. Astfel, rămâne în cel mai propriu și esențial înțeles al cuvântului, *măcinare de dant*. Suiul acesta de inși, lipsiți de substanță, se mai pot salva când sunt personalități puternice, printr-o artă sau politică autentică. Altcum, rămân până la urmă epave în postura de filozofi ratați.

Iată însă, o idee profund adevărată și care poate servi înmînt până la urmă. Ideea pe care o susțineți din cele dintâi scrieri filozofice și vedește o intuiție esențială sănătoasă: „o floră spirituală rărare todeauna din dimensiuni anonime ale spiritului omnes”. (pag. 26) afirmație globală, care, supusă distincțiilor, își poate valorifica potențe ce sunt în măsură să răstoarne toate concepțiile false, care-și caută articulațiile și argumentele în studiul eoului dogmatic. Se poate face un studiu al etosului din punct de vedere spiritual după o metodă fenomenologică. Sunt deja multe cercetări întreprinse în sociologia germană, de pildă. Și mai cu seamă în cercetările sociologice spirituale ale lui Max Scheler.

Din punctul nostru de vedere, cuprinzător, față de acela al „eoului dogmatic”, a unei scări de valori nu numai altfel rânduită, dar și mult mai boată, — putem distinge, fără a separa și fără a constata independențe curente astăzi, două ordine de experiențe umane: *supranaturală și naturală*. Pentru amândouă există puțin de obiectivitate și de vădire a ei, de certitudine și de adevăr. Există o lume pe care o transcendem — alta care ne transcende și ne cunoaște, revelându-ni-se ea nouă. Este o spirituală și personală transcendere a noastră către realitatea lumii supranaturale. În vreme ce lumea supusă cunoașterii omenești rămâne *subpersonală*. Este acea lume desprinsă care poartă numele Geneza: „Domnul Dumnezeu a luat pe om și l-a așezat în grădina Edenului ca s'o lucreze și s'o păzească”. (II, 15). Apoi: „Domnul Dumnezeu a făcut din pământ toate fiarele câmpului și toate păsările cerului, și le-a adus la om, ca să vadă cum are să le numească; și orice nume pe care-l dădea omul fiecărei viețuitoare, acela era numele. Și omul a pus nume tuturor vitelor, păsărilor cerului și tuturor fiarelor câmpului...” (III, 19-20). Iată domeniul și disciplina științelor naturale și în genere ale științelor exacte. Definiția acestui domeniu: *persoana omenească* și transcendentă spiritualității și intelectualității, — cuprinzându-l. În vreme ce supranatura, cerurile, — ne transcend eși ne cuprind. Ființa omenească anticipă spiritualității și stăpânește facultativ această lume naturală, ea este însă anticipată de către Dumnezeu și cuprinsă în toate ordinele ei. Adevărul în ordine intelectuală este un consens al *inteligentelor*, consens intelectual, facultativ, — în vreme ce Adevărul supranatural se ajunge, se vedește și se păstrează, printr-o *plinătate a virtuților teologice*, o stare de sobor: *oecumenism*.

În sânul etosului o falsă formulă intelectuală ca și una spirituală — dogmă” („Sur la chemin

dește ca atare. În cazul întâi prin consens intelectual, în cazul al doilea prin consens sabornicesc. O falsă formulă științifică se dizolvă și dispăre; o falsă formulă teologică se slăbămă prin acțiunea și atitudinea spirituală a seborului, — rămânând cel mult memoria ei. Acesta este cazul lui Philon. Formula nu a putut învinge pentru că nu a fost sobornicesc, — și nu putea fi ca atare de vreme ce emanatismul presupune o substanță hibridă, nici spirit nici materie, sub-spirituală și deci cu atât mai mult subpersonală. Falsul se vedește fie în lumina intelectualului, fie în cea sobornicesc, direct și imediat spirituală.

Este fapta originală a lui Descartes, argumentarea și justificarea metodică a îndreptării individuale și strict intelectuale a omului de a cerceta și afirma asupra realităților transcendente nouă. Calea către adevărul metafizic nu mai trece neapărat prin sobor, ci e suficientă proza individuală a clarității și distincției, care întovărășește anumite acte intelectuale. Totul culminează în originala sa formulare a famosului argument ontologic. A mai rămas, totuși, o lume care a păstrat cu sfințenie adevărul principiu al oecumenității, prin neînfrântă rărare todeauna din dimensiuni anonime ale spiritului omnes: „Când veți fi doi în numele meu, voi fi și eu”. Și totdeauna doi sunt în numele Lui, când se iubesc unul pe altul în Tatăl. Iată calea și criteriul adevărului, ca și ale faptei.

Însă această a noastră, a creștinilor, înțelegere a cunoașterii și adevărului se opune fundamental credinței că „dogma în afară de faptul de a fi formulă metafizică, mai ascunde și un sens *metodologic*”. (Eoul dogmatic, p. 8). În orice caz termenul „metodă” nu poate fi adecvat cunoașterii dogmatice. Dacă totuși am cerea să gândim cu el, apoi o metodă a cunoașterii dogmatice, ar fi metodă nu în sens intelectual ci într-unul spiritual: pentru a putea gândi adevărul dogmatic, e nevoie de virtuți teologice. Sau: marile momente dogmatice presupun o plinătate sobornicescă, în ordinea spiritului și *ecstazia* în ordinea intelectualului. În vreme ce după doctrina ce refuzăm o vorba despre o metodă în înțelesul clasic al cuvântului. O astfel de metodă însă presupune cu necesitate un intelect funcționând pentru o cunoaștere a ordinii naturale și raționale. O metodă ecstatică este o contradicție în termeni, o contradicție în *adjecto*. O metodă presupune un material cunoscut subpersonal natural, posibil de a fi cuprins intelectualmente și organizat rațional, față de care cugetul omnes rămâne transcendent. În fața realității spirituale personale însă, a anticipa metodic este o absurditate într-o aspirație de cunoaștere pură. Nu mai este absurditate însă într-o atitudine și practică magică. Căci magia presupune tocmai o manevră și o cunoaștere, deci o practică pe baza intelectului estatic, a metodei și a duhurilor, cât și a puterilor.

Nu poate fi însă vorba de magie în toată puterea cuvântului (cunoașterea și practică, atitudine și activitate) atâtă vreme cât afirmăm: Pentru noi „dogmă” e deocamdată orice formulă intelectuală, care în dezacord radical cu înțelegerea, postulează o transcendere a logicii... „e dogmă prin structura ei lăuntrică și nu prin adevărul omenilor față de ea și nici prin eventualele ei conexiuni cu o colectivitate oarecare. Dogma nu se poate defini printr-un fapt exterior ei. O dogmă s' poate să nu fie acceptată de nimeni în afară de autorul ei și totuși s' fi dogmă prin articulația ei”. (pg. 25). Nu este o magie în actualitatea practică, însă este una în atitudine; cu toate că nu în intenție conștientă, totuși în in-

MEDALII ALBE ȘI NEGRE

Cu silă notăm un lucru greu și urât care umbrește niște oameni de scenă. E vorba — fără înconjur — de cunoscuții conducători ai teatrului „Regina Maria” din inițiativa cărora a plecat o durere pentru o artistă și un regret pentru opinia publică.

Faptul intră în cadrul reprezentățiilor piesei „Moartea în Vacanță” (puteți deduce că mai sus fac aluzie la d-na Bulandra) în care d-na Carandino a înjghebat rol strălucit. După cinsprezece reprezentații aplaudată artistă a solicitat o parte din onorariu fără ca cineva să răspundă, fără ca cineva să priceapă că erau nevoi mari cari sângerau existența cotidiană a unei familii.

La protestări îndreptățite, artista a fost dublată iar o oare care cu nume bulgar (de care n'am auzit în ziaristică sau literatură) a înșirat alături de baciși, slove, căcăreze. Credem într-o reabilitare căci e uman.

În țara aceasta în care banditismul își află așa de lesnic formula nimerită pentru îndreptățirea loviturilor în plinul luminii, nimic nu mai poate fi lege sau scut care să-ți

apere dreptul său. Doar de s'ar putea înjgheba un serviciu de informație public întemeiat pe cinste, ne-am da seama, îngroziiți, cât e de mare această urzeală a neleguirilor organizate, și cât de primejdii este dreptul.

Să povestim simplu un caz. Capitala, această năpăstuită cetate de scaun, sluită cu atâtă bună credință și nepricerepe- re estetică — e pe cale de a se impodbi — cum se cuvine — încă un monument.

Prin definiție, — nu va putea fi o abateră dela monstruoasa desarmenie de pietre și de bronz de care ne speriem zilnic la răspantie.

E vorba de simbolul ridicat Infantericii care va înflori înalt piața Senatului. Fiindcă lucrurile păreau a se îndrepta spre o deslegare fericită, din pricina unui juriu bine înțelegător, oculta pirajilor care pândeste și nu poate scăpa bunelor prilejuri, a trebuit să se pună în mișcare.

Concursul care s'a ținut a fost câștigat, în chip firesc, de unul din cei mai autentici și de necontestat sculptori de la noi: I. Jalea. Dar — aici intervine marea „dar” — care se amestecă todeauna când e vor-

ba să se înfăptuiască binele la noi.

Un oarecare domn sculptor membru din acea organizație ocultă de care am vorbit, ce întodeauna a întrebunțat căile lătrănuice și în lupta dreaptă a valorilor, năzuiește nu atât, să înfăptuiască opera de artă, cât partea bănească a chestiunii.

Pentru aceasta s'a pregătit o întreagă campanie, care încearcă să intimideze juriul și să găsească viciul de formă, spre anularea concursului. Și lucrurile vor urma ca de obicei. Dar până când vei abuză de răbdarea noastră — Catilina?

EPIGRAMA: Al. Negură.

În cartea cu epigrame n'au fost decât prea puțin graurile lui Marcel Olinescu. Cu toate acestea un singur clinchet de sanie a dat de știre pe undeva o epigramă care întârzie să ajungă. Încercarea este laudabilă totuși, fiind eroic opusă unui imposibil de realizare. Incolo, volumul acceptă să fie personal pe toate filele, Al. Negură.

Recordul de plătit prea puțin cu 50 lei.

Răspuns tovarășului Panait Istrati

TOVARĂȘ PANAIT,

Îți spun așa, nu pentru că mai ești tovarăș, dar pentru că mi-e silnic să-ți zic domn. Cuvântul acesta implică haine nemțești, pălărie tare și baston, dar mai presus de orice — ceață grasă și dos umflat și eu nu te-am închinat decât închin la gât, uscat, fără accesorii, amar și haimana. Am auzit că ai mașină personală dar ce mă privește pe mine? Tu poți să fii domn, domn autentic, însă iarăși, ce mă privește pe mine?

Sunt acum într-o cafeana. E aici o fumărie nemai pomenită și miroase a scândură umedă. Deasupra capului, dintr-o colivie, aud ciripit drăgălaș de canari. Sunt vreo șase camarazi, minunat de frumoși și pentru care hainalele s'astampără să i asculte. Într-un colț, sub nasul patronului, face pe gânditor cu mâna la falcă, un agent. Îți mai amintesci de acest păstrăv?

Mai sunt la masă vreo șapte

tentio, — în sens de direcție după înțelesul scolastic al termenului. Nu este o magie în practică pentru că: întâi, nu are decât o aderență intelectuală; al doilea, postulează o transcendere a logicii fiind „în dezacord radical cu înțelegerea”. Este totuși o magie ca intenție, ca atitudine, pentru că inculcare o crează, o afirmă, nu are nevoie de oecumenicitate pentru a o putea face: nu o face în sobor. Ajunge s'o poată el însuși „accepta”.

Oricum însă, nu e vorba de o considerație a dogmei propriuzise, ci numai o pretenție ca atare iar metodică preconizată poate cel mult mobilă o fantazie, necum să devină într-adevăr o realitate practică. Ea nu a avut nici când actualitate, nu o are azi și nici nu o poate avea vreedată pentru că nu e nici *estatică*, nici *ecstalică*.

(Continuare în No. viitor)

PAUL COSTIN DELEANU

1) Prima parte a scrisorii de față se află publicată în No. 3 al *Florilor de foc*. Intrucât a apărut cu greșeli de imprimare care fac textul de neînțeles, rog pe ceteriori să corecteze astfel: ultimile două rânduri ale coloanei a doua a articolului să se citească: „la sfârșitul coloanei a treia, iar primele trei rânduri dela coloana a treia să se trece la începutul coloanei a patra.

prieteni, oameni fără lucru și cu toți bem ceai. Eu am scos gazeta și m'am apucat să citesc. E de dinmăam.

Spun prietenilor mei:

— Mă, Panait Istrati iar scrie azi.

Unul te'n jură de mamă și-mi smulge „Cugetul” din mână. Însă eu nu mă las.

Asta cere te-a'njurat e un ăla lung, chel în cap și cu brațe de urugant. Spune că dacă te-o în tână vreedată undeva, te strânge la inima lui. E un derbedeu și-a fost închin de vreo nouă ori — pentru ideie.

Dar s'a liniștit repede și ascultă acum alături de ceilalți scri-soarea ta, deschisă ori-cui — pe care le-o citești cu glas tare. În jurul meu au mai venit și alți ne potjiți, iar la distanța reglementară își întinde gâtul — păstrându-și stăruirea.

Imi vine așa, să-l plinesc peste gură cu scrisoarea ta, în inima căreia s'au înfipă o mutră de ludă. Unul mă trage de mânecă și zice:

— Mai citește odată, parcă scrie de rege.

Recitesc:

— „Dacăș fi regele aș face să se aplice conversiunea cu orice preț”.

Acum te'njură cu toții în cor și amestecul de „mamă” cu ciripit de canari, sub divizarea ochilor de păstrav, — dă așa o chestie care mă doare.

Și totuși continui până la sfârșit cititul scrisorii care-mi ustură inima și mă îndărăjește de moarte.

Ce mare canalie ești tovarășe Panait!

Imi reamintesc de anii tăi de glorie, când era îndeajuns să-ți anunți o carte — pentruca nenumărate edituri occidentale să năvălească cu ofertele. Și asta datorită cui? Talentului? Să fim dreptii! Trambulina roșie a fost aceea care te-a ridicat umitor.

Cele două vaci grase: Racovski și Trozkiți și-au întins jăfele să le sugi cât vei voi, ca unui mânăz nărăvaș.

Racovski pe atunci reprezentant al Sovietelor la Paris, s'a simțit fericit de revederea tovarășului: a fost în el o dulcă aducere aminte, un dor discret, pentru bălțile Brăilei și și s'a oferit cu ruble. Plecat în Rusia, recomandat de Racovski lui Trozkiți — acesta a întrevăzut în tine elementul proaspăt pentru contra-mișcarea lui de revoluție permanentă. Dar

Trozki și svârșit peste bord la timp, Racovski infundat în Astra han — și în Rusia se începe munca adevărată, formidabilă industrializare și refacere economică. Cine se mai gândește că există într-un colț Panait, cântărețul „căruiumelor”? Dar lucrurile s'ar mai fi putut încurca, dacă cel care injură astăzi comunismul nu s'ar fi ridicat cu pretenții bănești supărătoare pentru cărțile tipărite, filmele de cinematograf.

Drept satisfacție, tovarășe Panait, adept al lui Trozkiți, și s'a arătat Niștru. Bolșevicii nu înțelegău să-și plătească decât pâinea, ca oricărui alt muncitor și și mai mult ca orice — își dă libertate de hainanăclă. N'ai înțeles să prețuești. Ai refuzat îndig naț, doreai bani și ranguri.

Te simți mai bine acum, în smărcurile duărene, preconizând dictatură regescă — sau lupându-te pentru conversiunea cea mare: iubiturile de țărani!

Însă toate bărfeliile, toate ororile, care le debitezi pe spina Rusiei comuniste, caracterează desăvârșit unii înfrânt stălcit de cizmă sigură.

Mai spui în scrisoarea publicată, că vechii prieteni comuniști, mișcarea rusească sau cea de aiurea, privește îngrozită de: cele ce faci în România burgheză și că așteaptă înfrigurată trecerea ta în serviciile siguranței. De ce nu vrei să înțelegi, omule, că toată lumea te-a uitat. Mai stă cineva în U. S. A., acolo unde mărețul plan quinquinal e aproape realizat, să se gândească regretând, că pe aici a trecut un alcoolice sen dual bun peisagist al Barăganului? Liniștește-te.

Anunți acum altceva. Vorbești de organizația unei mafii a „cărnuțarilor” pe care încerci s'o începi cu bietul Barnovski.

Co-ți-a mai făcut și omul asta? Însăși, — și-a opus soarele. Ceace vrei să încerci într-un gest de supremă disperare, nu sunt decât ultimele svârșeliri ale unui revoltat chinuit de boală — căreia i se cărbunează înaintea ochilor — ratarea. Și cele două vaci grase sunt răfăciti în colțuri opuse. Cea de viață românească a stărpit definitiv într'un ținut fără țărbi, iar cea rusească pe pământ turcesc se lasă mulsă de imperialismul englez.

În ceace mă privește, tovarășe Panait, te asigur de totala mea scârbă.

ALEXANDRU SAHIA

Reflexiuni asupra mizeriei

de EMIL CIORAN

Sunt unele aspecte ale vieții, în expresie lirică de sentimentalitate, deși acestea sunt mai susceptibile de astfel de manifestări decât oricare altele. Când îți cristalizează un conținut care nu-și poate depăși limitele, accepți fatal determinarea, iar revolta este comprimată în forme. Mizeria constituie un astfel de aspect al vieții în fața căruia gândul amuțește, își pierde îndrăzneala de afirmare, precum oriși ce elan. Evident că această atitudine este mai puțin caracteristică pentru cel care îndură mizeria decât pentru acel care încearcă să o înțeleagă a acestui fenomen. Procesul înțelegerii nu trebuie interpretat ca rezultând dintr-o preocupare pur obiectivă sau din paradoxurile bizare ale vreau esteticism. El este expresia unei profunde nedumeriri căreia nu-i poate găsi o rezolvare. În fața mizeriei esteticismul devine o formă de viață inadmisibilă. A cultiva esteticul pentru el însuși

este a neglija structura complexă a problematicii vieții, a trece superficial peste apăsătoare elementare sau peste ireductibilitățile care caracterizează natura calitativă și multiplă a existenței. Mizeria face imposibilă concepția spectaculoasă a vieții, fiindcă mizeria, durerea sau boala exclud posibilitățile de obiectivitate, depășesc intențiile oricărei dualizări, anulează efortul perspectivă permanentă care exclud posibilitatea unui cadru normal.

Ceeace este impresionant în natura ei particulară rezultă din faptul că la vederea ei nu ne gândim la condiționări obiective de ordin economic, ci la faptul că oamenii, care o cunosc și ar putea-o îndrepta, o neglijează. Este același sentiment ca în fața ruinelor: melancolia și regretul nu se nasc din cauza unei răsturnări amorse de ziduri, ci din pricină că omul le lasă așa, le părăsește. Gândul amuțește la procesul de înțelegere a mizeriei din cauza predi-

minării și a vizării elementului antropologic, iar nu a celui economic. Structura economicului se menține într-o relativă exterioritate față de om; ea se constituie într-un proces independent care o face aparținătoare obiectivității ca atare. Iraționalul în desfășurarea economicului este în afară de un fond subiectiv. Eficacitatea lui rezultă din condiționarea pe care o forță transcendentă omului, de care acestea ar nevoie — o exercită asupra naturii sale.

Decât în aprecierea mizeriei structura economicului este considerată în transcendentă ei, ceea ce face ca stabilirea responsabilităților să intenționeze aproape numai pe om.

Experiența mizeriei duce la concepția vanității idealurilor și a nulității și insignifianței valorilor, fiindcă ea execută o separație radicală între lumea vieții și mizeria actuală. Corespundența pe planurile diferite imprimată, însă, procesului de prăbușire un caracter mult mai catas trofal decât ne-a prezentat istoria până acum. Dezabuzarea omului de azi, își găsește explicația și

justificarea în acest complex de condiții care dau vremii noastre o configurație cu totul specifică.

Nu este inutil a aminti de influența acestor împrejurări asupra tinerimii de astăzi. O îmbătrânire timpurie, un spirit de plictiseală față de formele vechi de viață, o nesiguranță și un prezentiment al unei zădușiri tragice, o gravitate melancolică, toate acestea au luat locul acelei spontaneității naive, aceluși avânt în spre iraționalitate, cari caracterizează adevărata tinerete. Problema socială punându-se repede, individul este scos din cadrul obișnuit al vieții, este aruncat vârtejului și prăbușirii. Înaintea celor tineri nici nu li se pune problema socială. Astăzi, insistența cu care se pune este un element de îmbătrânire.

Wilhelm Dilthey a spus odată vorbind despre Hegel că acesta face parte din acea categorie de oameni cari niciodată n'au fost tineri. Colegii lui din institutul din Tübingen îl numeau: „der alte Mann”.

Dacă la Hegel fenomenul își

are o explicație particulară și dacă rezultă din condiții cu totul specifice, același fenomen astăzi își află motive de determinare mult mai generale, într-o structură colectivă. Cultura de astăzi, de cea mai recentă dată, este cultura unor oameni cari niciodată n'au fost tineri. Pentru a creștia mizeria este un factor esențial de îmbătrânire.

Din această instabilitate, provocată de mizerie, derivă și teama de viitor.

Nu mai asimilarea în prezent poate duce la un echilibru. Deplasarea acestei conștiinți și spre viitor anulează orice trăire naivă, orice posibilități de echilibrare.

Nenorocirea omului de astăzi rezultă din imposibilitatea unei vieții în prezent.

Viitorul este un element de incertitudine, de altă parte, mizeria îl dezintegrează din prezent. Deocamdată, pentru omul de astăzi nu există salvare.

EMIL CIORAN

A D R E M

din partea d-lui Camil Petrescu următoarele :

SPECTACOLUL ȘI VREMEA NOASTRĂ.

Șerban Cioculescu, pe lângă foiletonul săptămânal atât de citit din Adevărul, publică de o vreme și în „Vremea” sub titlul generic de „Brevia” mici însemnări spontane sau meditate, unele foarte interesante. Mi-ar fi dezagreabil ca un critic atât de prețios să mă fi înțeles greșit. Căci iată cum comentează d-sa, convorbirea pe care am avut-o cu directorul „Floarei de Foc” acum câțiva timp.

„D. Camil Petrescu crede că arta e realitate „fenomenologică”. Romanul fotografic și teatrul „sur le vif” nu mai corespund formelor sale. Artă este exhaustiv și sublimare. Dacă ași relua definiția d-sale, a-și spune că arta e realitate spirituală, ajunsă la expresie.

„O altă formulare a precedentului revăzută. „Frumosul e subiectivitate”. Origina frumosului poate fi subiectivitate dar realizarea obiectivă.”

În prima însemnare Șerban Cioculescu face o simplă confuzie terminologică, pe care o agravează despărțind un cuvânt compus. „Fenomenologic” nu are nici o legătură cu ideea de fenomen (impusă științei moderne de critica lui Kant, care desebeste între numen, lucru în sine, și fenomen, apariție (adică realitate a simțurilor). Nu această realitate fenomenică o declarăm eu artă. Fenomenologia este o disciplină nouă, creată de vreo treizeci de ani de către Husserl, iar mișcarea provocată de ea, e una dintre cele mai puternice din câte au existat în domeniul ideologiei. După unele opinii autorizate, este de aceeași importanță cu mișcarea kantiană. Fenomenologia este definită ca o disciplină a Esențelor, și fenomenologic are sensul exact opus fenomenalului kantian. Este pură „sență desbrăcată de tot ce e materialitate. Nu mă surprinde această mișcare nu e încă știută la noi, în mod curent, de oa-

rece văd că în numărul 2 al „Floarei de Foc” un tânăr cunoscut, face într-o scrisoare deschisă de patru coloane, un lung reproș d-lui Lucian Blaga, cu privire la „Eonul Dogmatic” al său. Între altele, îi spune :

„Deocamdată însă, îngăduiți-mi să mă mir cum, alergând după împlinirea unor necesități vădit spirituale, și filosof fiind, cunoscând bine istoria filosofiei, dar mai ales fiind versat în curentele moderne ale acesteia — nu valorificați în nici un fel cererile școlii fenomenologice, care totuși stăpânește indiscutabil astăzi, metafizica ca germană? Nu-mi amintesc să fi pomenit vreodată de cercetările unui Husserl, unui Scheler, Emil Laslek, ori Nicolae Hartmann.”

Dacă unu obicinu al filosofiei germane și se poate întâmpla să ignoreze fenomenologia, firește că ar fi să pretindem foarte mult unui critic format la școala franceză, cerându-i s'o cunoască. A doua însemnare îmi atribuie exclusiv și cu reproș o formulare devenită loc comun, care deci nu-mi aparține. Că „frumosul e subiectivitate” a susținut, într-o operă anume, în „Kritik der Unterskrift” Immanuel Kant. După el totuși estetica psihologică germană în decurs de o jumătate de veac, dela Fechner, la Lipps și Müller-Freienfels.

Abia școala fenomenologică, prin M. Geiger și Utitz au proclamat autonomia estetice, chiar față de psihologie. Și în treacă, ca să închei : Exhaustia și sublimarea nu sunt propice artei, căci le întâlnim în fenomenul religios. Frumosul chiar obiectiv nu ocupă tot domeniul artei. Există și o artă a „urâtului”, a „mispământătorului”. Tot, Kant avea în adânc însă dreptate arătând că frumosul e în noi, nu în lucruri.”

CAMIL PETRESCU

În blestemata existență a omului, cu munca săracă sau bogată, genială sau mărginită căsându-se să sature cei doi monștri cari mereu îl însoțesc : foamă și iubire, încolțit și flageilat se oprește din când în când pe o bucată de pământ. Atunci, în această prielnică odihnă se încearcă un joc ; joc ciudat al materiei și al spiritului, cerință în orice organism omesc.

Încercând să explicăm această nevoie de a juca a omului din vremea noastră, nevoie rezolvată de fiecare individ într'un fel : prin cântece, dans, zângălituri, strune care cântă sau silabe într'o poezie. Vedem că toate aceste impulsuri în om către o realitate ideală au fost dela început atât de necesare încât mulți și-au creat și din joc meșteșug. Aceleași instincte creează o pictură, o realizare actoricească ; noi nu vom ocupa decât de un anumit spectacol contemplat, de o anumită captare a instinctului de imitație generator de artă, cel teatral, mai precis, de formele artei dramatice actuale.

Orice manifestare teatrală în orice formă, se compune din trei elemente esențiale ; publicul, arta dramatică și drama. Ar trebui deci să primim prin aceste trei prisme arta teatrală a vremii noastre ; dar pentru că drama timpului nostru se află încă lăcătuită, pentru că resturile o mului rupt în bucăți de explozia anului 1914 nu s'au adunat încă pentru o dramă cu trup nou, vom căuta mai întâi un raport între public și arta dramatică, un conflict între spectator și spectacol. Nu ne va interesa elucubrările câtorva izolați în formula de avant gardă care trăesc între o lună și șapte luni ; Vom descrie pasul sigur al grosului armatei, unitățile desfășurate pe câmp și în luptă, și nicidecum băjbăiala avortată a avant gârziilor.

Stăteam nu de mult într'un fund de berărie berlineză la ceasul târziu al confesiunilor cu un neamț viu și slab. Parcă-l aud dissocii : „Plecam pe front, — spunea el — mă despărțeam de tot. În buzunarul vestonului luasem „Faust” și „Așa grăita Zarathustra”, cărți pe care le voiam cu mine, le simțeam în mine. M'am aruncat în foc crezând în ele. Acolo le-am pierdut. De-a tunci, ca și vremea, mă sbucium între doi poli ; „individualitatea nu valorează nimic” și „individualitatea valorează totul”. Acest zbucium există în mine, în tine, va fi și în copilul meu.”

Poziția se menține în această depresiune. De Goethe și Nietzsche ne-am despărțit. Nici-un e-tern feminin nu ne mai poate salva și nici pe supraom nu îl imaginăm. Dacă mulți încă sug la țapele veacului trecut o fac din obicinuță, din respect pentru fi rile nevoase. Tot în acest veac al XIX a crescut drama simplă burgheză. În istoria drama, drama burgheză romantică și naturalistă rămâne un caz izolat : o acțiune nesimbolizată. Drama tre-

bue să fie și a fost întodeauna acțiune simbolică. Drama burgheză nu are simbol. Faptul mi se pare singular și caracteristic pentru tendințele pozitiviste ale societății veacului trecut. Și de aici calitatea inferioară, efemeră a acestui teatru care din nenorocire este încă gustat dela Paris la București. Simbolul într'o dramă este esență, și fără el acțiunea cu toate coordonatele filosofice, literare și artistice rămâne văduvită de perspectivă. Or, există o întregă producție de literatură dramatică fără nici o perspectivă, fotografii romantice sau naturaliste. Și dacă mulți încă și azi cred că drama mai poate rămâne fără simbol, o cred din bătrânețe, din respect pentru morții care-au fost cu ei în viață.

Lăsând spiritul producției literare dramatice contemporane, să insistăm puțin asupra unui trecut nu tocmai depărtat. Atenția publicului asupra teatrului a fost atrasă de individualitățile artistice covârșitoare care au apărut din veacul al XVIII-lea și până azi. Garick interpretul operii shakespeariene despre care Diderot spunea că numai pentru a-l vedea mimând merita să iei drumul Angliei ; Talma, interpretul tragediilor clasice franceze ; Keane, romanticul genial și Rachel a cărei apariție a reinviat viziunea scenică greco-latină. De la 1870 însă, istoria teatrului cunoaște epoca ei cea mai strălucită. Era în preajma naturalismului. O manie se abătuse pe cetățeanul tihnit : psihologismul, cunoașterea adevărată — spunea el — a sufletului omesc. Deci, ce putea fi mai potrivit pentru descărcarea energiei colective și individuale decât spectacolul de teatru. Păcerea de a plânge în teatru pentru o poveste mai mult sau mai puțin banală era singura lui liberare, era restabilirea unui echilibru interior. Și să plănuim mult, mult mai mult decât s'a răe. Meșteșugul era desăvârșit la aceste personalități actoricești. Cunoșteau perfect gama expresivității trupului omesc, afectele sufletului și le exploatau după voie. Interesul pentru artist, pentru arta lui, era în primul plan și recunoștința pentru el fanatic și entuziasm. Actorul era cantitatea cu care se restabie echilibrul sufletesc individual și colectiv. Astfel teatrul s'a dezvoltat vertiginos. Pe lângă actorii mari italieni Rossi, Salvini, Novelli, Eleonora Duse, pe lângă Mounet Sully și Sarah Bernhardt în teatrul francez ; Agnes Sorma și Ioseph Kainz în teatrul german ; Kaciolow în cel rusesc Grigore Manolescu, Aristizza Romanescu, Const. Nottara în cel românesc, se dezvoltă știința artei dramatice pe scenă, regia. Regia teatrală coordonează materialul omesc cu poezia dramatică și cu mijloacele scenei. Astfel găsim regisirii Max Reinhardt, Stauslowsky și Antoine. Cu acești regisori tehnica și interpretările scenice devin realizări artistice.

Întrând în secolul nostru, cu sprijinul capitalist, teatrul european în afară de succesele de operă și operă, cunoaște celebritățile spectacolei reinhardtene. Ce era un spectacol Reinhardt ? Mi se pare destinul acestui faimos Max Reinhardt semnificativ. El este până azi interpretul genial al tuturor operelor de seamă ale literaturii dramatice universale. Se pare că la capătul drumului a venit ca o împlinire și revizuire acest evreu cu spiritul ascuțit și voință de fier, să arate omierii tot ce drama a avut mai de seamă. Opera regiei reinhardtene are proporții gigantice. S'au jucat în teatrele sale în timpul unei activități de 25 ani, 462 de capo-d'opere în 23.374 reprezentații. Shakespeare întreg a fost reprezentat în 257 de seri, puse una lângă alta fac 8 ani. Lumea în scenă ale lui Max Reinhardt sunt realizările ideale ale operelor literare. De fapt cel care a afirmat regia ca disciplină și act artistic este Reinhardt. El încheie o fază aș numi-o interpretarea a teatrului, fază legată de dezvoltarea secolului trecut. Vedem dar, foarte pe scurt poziția teatrului când a izbucnit războiul. Să ceretăm puțin lupta teatrului cu spectatorul de după război. Criza începe. Generațiile peste care căzuse năpasta revin în teatru cu vigoare pentru câțiva ani. Zeci de formule se ivesc, zeci de teatre nasc. Lumea vine la teatru, dar reprezentațiile par că nu mai corespund psychozei contemporane. Lumea care nu vrea să-și mai comprime suferința în casă, se duce la teatru. Câțiva ani publicul acesta amestecat vrea să rădă mai mult decât să plângă. Doar nevroza și viul unei morfomane ca Maria Orska mai poate interesa. S'a schimbat ceva. Replicile și acțiunea se cer strânse, concise, nervoase, expresioniste. Iată dar, cum naște pentru a trăi foarte puțin expresionismul, artă simplă, frază concentrată în verbe și adjective. Regisirii încep să masacreze operele literare, monologele sunt scrutate ; scenele prea lungi și monotone, tăiate ; acțiunea ajunge schematică. Actorii o vor juca cu intensitate și temperament năvalnic. Un Fritz Kortner și Werner Krauss devin actorii tipici. Kortner pentru dinamica bucală și Krauss pentru plastica animalică a trupului său. Duse și Sarah Bernhardt sunt rămășițe spre care doar curiozitatea americană își mai face loc. Săliile sunt pline. Capitaluri enorme se investesc, care însă peste puțin vor fi pierdute. Pasiunea pentru teatru a publicului este de scurtă durată. Experiențele interesante nu atrag masele.

Copeau la Vieux Colombier simplifică, câțiva diletanți formează grupul „Habima”, arta lor e mistică și realistă, amestec bihar de iudaism și rus ; regisorul Leopold Jessner proclamă expresionismul teatrului german ; toată însă par agitații inutile și încercări neizbutite. Mulțimea dansează. Bucuria de viață izbucnește în dans. Dansul e singura rațiune și fericire omenească. Muzica neagră, epilepsia sonoră și vântul cald african ; nebunia veselă a jazzului este singurul act real, firesc, acceptat, singurul spectacol pe care oricine îl poate realiza individual. Furia adusului creează spectator și actor. Aceeași nevoie duce la sport. Aproape zece ani după război starea nevropată a contemporanității a fixat dansul și sportul ca spectacole. Teatrul în acest timp cădea expresii noi ; nimic însă nu a fost fixat. Iată că vine colac peste pupăză filmul și radio. Locul pe care-l avea teatrul în interesul mulțimii secolului al XIX-lea, îl are azi filmul sonor. Pentru conștiința largită, universalizată, rapidă, simultaneizată, actualizată a omului din vremea noastră spectacolul de teatru este o formă perimată. El e obișnuit să răfoiască zilnic ziarul care are între 8 și 60 de pagini. Și apoi el are un spirit anarhic care nu vrea să știe de trecut, de tradiții ; o libertate mândră și un optimism ; gândul cutozător și dragostea de viață sunt mult mai actuale. Filmul sonor cu posibilitatea de salturi ale imaginației și a al imaginilor, cu asocierea muzicii și a cuvântului e firesc să fie adoptat. Lenin a întrevăzut viitorul filmului ca artă și ca mijloc de educație. Impulsul dat unei industrii cinematografice în Rusia a fost atât de sănătos încât producția lui Eisenstein, a lui Pudovkin și Protazanoff au întrecut realizările lui Charlie Chaplin, Niblo, Dupont și Sternberg.

Vedeți dar, din incursiunile acestei reperi cu spectacolul de teatru este înlocuit de spectacolele dansului, sportului, de radio și filmul sonor. E interesantă constatarea că spiritul actual preferă sunetul și imagina cuvântului. Pantomimă și muzică iată încotro se pare că masele își înclină preferința. Mulțimile au fost câștigate definitiv de filmul sonor. Expresia nouă pe care o aduce filmul, perfecțiunea lui tehnică înseamnă un domeniu nou în arta dramatică. Tehnica va aduce desăvârșirea acestei arte, dar numai dacă va fi pusă în slujba unei ideologii. Așa cum se prezintă azi în comercializarea și concurența diferitelor interese americane nu poate fi vorba de artă. Filmul rusesc este singurul care și-a precizat un stil artistic. Intensitatea unei vieți banale, oameni cari trăesc o poezie amănuntelor cotidiene, vieți adevărate, fără decoruri de pânză și lemn, integrându-se în colosalul naturii. Realismul și măreția pământului, a cerului, a omului. Fiecare imagină este un unghiu estetic al unei vieți adevărate. „Greva”, „Cuirasul Potemkin” și „Lunia Generală” de Sergiu Eisenstein, „Mama” după novelele lui Gorky realizat de Pudovkin „Aelita” de Protazanoff sunt că-

teva din peliclele artei rusești. Organizarea institutului artei ecranului din Leningrad este o dovadă de seriozitate cu care se lucrează. E de ajuns să înșir cursurile practice care se predau în institutul din Leningrad ca să coaving : Muncă de studio, punere în scenă, tehnică cinegrafică, mimică, grimă, ritmică, metoda Delsarte, expresia scenică, biodinamica, istoria artelor, istoria costumului, teatralizarea, istoria literaturii dramatice, psihologia, estetica, anatomia feții, sociologia, tehnica scenariului, acrobazia, sporturi. În trei ani de muncă absolută și avea știința completă a meșteșugului. Această școală practică este unică în lume ; școlile americane și germane sunt teoretice. Ce folositor ne-ar fi dacă am înjgheba la noi o asemenea școală pentru o viitoare manifestare a filmului românesc.

Față de eposul rusesc în film, germanii și americanii sunt singurii cari opun industria lor. Stilul german ar fi romantic sau realist după cum filmul este o operă sau o dramă cu criminali. Stilul american nu diferă prea mult de naivitatea, pitorescul și senzualitatea exploatare de germani. Totuși câțiva din citaldelele Hollywoodului și Men Balaloberg în linia estetică obicinuă occidentală în frunte cu Charlot ar merita citiți, astfel : „Goana după aur” cu Chaplin, „Metropolis” al lui Fritz Lang, „Ben-Hur” de Fred Niblo, „Vierțed” de Dupont, „Ingerul Alabastru” de Iosef Sternberg și „Răsărit de soare” și „Talm” ale lui Murnau. Iosef Sternberg facează la 30 la sută vorbit filmul sonor, doză care va fi adoptată de acum înainte de scenarist.

Înșurirea obiectivă a acestor fapte ne dovedește în concluzie, nu superioritatea artistică a filmului sonor celui teatral, ci forma de artă dictată de votul ocult al preferințelor mulțimii. Putem afirma că acest vot a hotărât soarta teatrului. Teatrul a pierdut mulțimea. Dar teatrul n'a pierit. E drept că lupta pe care o duce azi e rușinoasă și aproape toți conducătorii nu-și dau seama zăpăciți de stări falimentare că aceste spectacole ușurele, cu trucuri de cinema, nu pot fi în favoarea publicului, dar vremea va limpezii criza, sunt convins de partea teatrului. Căci dacă filmul va fi arta celor mulți, teatrul revenit la mijloacele sale de expresie, la puterea cuvântului și a materialului uman, se va elibera de balastul de până acum. În lupta înegală multe teatre vor cădea, dar va rămâne în fiecare centru, unul — cel pentru care meșteșugarii au muncit și care are un razim trainic : viața vie a cuvântului. Teatrul nu moare pentru că este joc spontan, pe când filmul sonor își înregistreză jocul, și-l mecanizează. În această fixare a vieții în două dimensiuni, în absența trupului omesc pe ecran este poate inferioaritatea artei filmului.

HAIG ACTERIAN

in Editura
„CARTEA ROMANEASCA”
 BUCUREȘTI, B-dul Regele Carol I, No. 3
 A apărut :
 Dicționarul Enciclopedic ilustrat al limbii române „Cartea Românească”
 de
I. AUREL CANDREA - GH. ADAMESCU
 2000 pagini — 8000 gravuri — 23 planuri
 colorate — 120 hărți — 83 tabele —
 legat în pânză
LEI 2000
 O bibliotecă completă într'un singur volum

NOTIȚĂ ; Aflăm că ed. „Cartea Românească” va da încă în cursul acestui luni la iveală două lucrări pentru bibliofili : PARADISUL, ultimul volum din trilogia lui Dante în trad. Coșbuc și comentat de R. Ortiz ; AMINTIRI de I. Creagă îngrjiți de M. Toneghin cu planșe în xilografie de D-na Bălăcescu. Va fi un adevărat eveniment literar

A G E N D A

I. În ultimul timp (mi se pare chiar ultima săptămână) au apărut mai multe publicații ale tinerilor de dreptă.

Realizăm sincer un paradox : faptul nu bucură. Poate fiindcă sunt tineri. Sigur însă din alt motiv.

Nefericita asta de țară a suferit (și va mai suferi, Doamne?) de endemia oamenilor fără crez. De aci i s'a tras și era să i se tragă adevărată pierzanie. Dintr'o recentă și scurtă suferință (adoptăm înadins stil de pomelnic) și experiență, am dărmăat, din voința lor, toți acei pe care într'o pălviță de entuziasm îi credeam oameni. Tărțile pierșorii adoptate incidental la discuții de cafea, (devenite mai târziu ideologie) s'au scurs printre degetele noastre închiriate de soabă, la prima scuturătură care probabil vroia să fie îmbrățișare. Trăim în expectații de după graniță și din inerție.

Tinerii de care vorbeam ne sunt dușmani. Dar ce îmbucurări lucruri să poți gândi că sunt, și nu că ar putea fi la prima propunere grasă, sau la prima înlocuire de colț.

II. Găscem în Nouvelles Littéraires un interview de-a-l lui Luceig.

Oare și acest pacifist (sirop în ciclul împachetat dela Geneva) și umanitarist și hibrid și insuși umanitarismul, se trezește? Unde e intelectualul de esență, turnivistul „cu dragoste de oameni” artistul care nu trebuie să mănășcă trând și vorbește de rolul intelectualului absolut necesar și obligat să interviuă astăzi (mijloacele însă precocitate de el rămân tot lașe și inopide, dar n'are nici o importanță) și de activism.

Casadă mea — culpelor a început. Poftiți, poftiți.

III. O nouă durere. Din nefericire acest punct crunt dureros nouă din motive sentimentale, confirmă încă odată cele spuse mai sus (1).

Un tovarăș de muncă și aspiranții și-a întors dintr'o dată captonul pe dos. Inchipuși-vă, căptuseala era cu totul opusă... (Mai are multe fețe?).

Fostul tovarăș nici nu mai discută cu noi : îi facem scârbă și milă când încercăm să-i explicăm rana noastră. El este om serios, și noi nu înțelegem nimic. Tovarășul vrea să ne convingă că e mai cinșit ca noi. Cu strigătul tineretii lovită adănc strigăm : unde e cinștea, adevărata cinște?

Frate, mâine vei fi și tu din alți neam?

IV. D. Felix Aderca scrie la subsolul „Adevărului” un articol despre „Omul de mâine”.

E vorba de G. Dr. Tăușan, însă cu transfer. D. Aderca se auto-vizează și descrie. Ca și Petrovișul „Viitorului”, Aderca al multor gazete se refrânge surzând anatolfrance-ian într'o continuă bălăceală de intelectualism. Întreaga atitudine vădește o scârbă (pe care, poate, i-o înțelegem) asupra tuturor chestiunilor de bază ale zilei de azi, scârbă mai presus de puțința de revoltă.

Dumnealor, studiul și studiaturul, rămân auto-exilati, auto-deportați din lume într'un univers special, desbrătat de materialismul cotidian.

Foarte frumos.

Nu-i reprimăm domnului Aderca decât două lucruri : titlul și ultimul rând : e omul de mâine.

Putem să-i spunem domnului Aderca că se înșală. Omul de mâine și omul — care — trebuie — astăzi este complet opus filosofului de foileton, celui care scrie despre cutare carte din Șar-

Cronica muzicală

Cu tristețe ne gândim la ultimile concerte ale „Filarmonicei” și la viața muzicală atât de redusă din ultima vreme. Vremea face ca să nu le mai fie posibil impresarilor să aducă concertiști străini, care se lasă bine plățiți. Nu sunt dintre aceia, care cred într'o exclusivitate a muzicanților români în săliile noastre de concert dar nici nu trebuie să neglijăm valoroasele noastre elemente — ca să ne pomenum, atunci când străinii ne ocolesc, — că nu mai avem muzică.

Ne-au fost prilejute aceste rânduri de delicat muzicala apariție a domnului I. Filionescu, ca solist al concertului Filarmonice de Duminecă trecută. Nu-l mai auzisem pe domnul Filionescu de multă vreme, când Ballada de Fauré ni l-a recăștigat concertelor

Francisco sau cutare teorie intelectualistă nouă din Tibet, făcând paradoxuri subtile și ironice. Și poate că în asta stă marea schimbare.

V. Trei tipuri în viața noastră publică, egali desei separați de raționalității și categorii : romicul, sevastosul și dereul. Și iată-i în tănărul ala care face tirade, și alături în cellalt, și mai la stânga, cel de-al treilea... Sunt oare specifice României, nu numai unei epoci și unei generații, în fața istoriei criminale?

VI. Apare o gazetă. N'o discutăm — fiindcă deocamdată nu asta interesază. Își pune un oarecare preț.

Nici asta nu interesează. Ci un alt fapt care se evidențiază. Celelalte gazete dușmane între

Geanta curierului

NIMENI nu-i cerea nefastului Sevastos să-mi reproducă în „Adevărul literar” anecdotele (iarși anecdotele) privitoare la D. E. Lovinescu.

Tiu să se știe că nu am topit arme pentru dezarmata polemică a lui Sevastos și, — mai puțin ; — pentru satisfacerea meschină a necazurilor urâtei sale mediocrități. Mai țin să lămuresc următoarele : 1) nu m'am onorat această nevrută colaborare la „Adevărul literar” dar aliterară varză.

2) Anecdotele mele nu sunt „cancan pentru cancan”. Ele nu pot fi desintegrate dintr'o atitudine principială inaccesibilă lui Sevastos.

În al treilea rând, — și mai cu seamă, — eu nu scriu aici decât strict independent de orice grup, gândire, clan viață românească etc. „Floarea de Foc” a pornit dealtfel, pe principiile unei libertăți absolute și a unei independențe fără restricție. Dacă deci colaborarea mea aici, — din buna înțelegere a fondatorilor, — nu mă angajează la nicio participare colectivă, cu atât mai mult refuz să fiu chemat, fie de sevastosi, fie de mai mari.

„Adevărul literar și artistic” încenând cu numărul său viitor de Vineri 5 Februarie, trece sub conducerea efectivă a d-lui G. Călinescu, prețuitul critic literar.

D. M. Sevastos se va ocupa pe viitor de administrația revistei.

În primăvară apare romanul „Andra” al mult tănărului ȘTEFAN IL. CHENDI. Se notează că în afară de autor acțiunea cărții nu vede nici-un chip femeesc.

GHITA IONESCU

Tudor Arghezi

Tot, — gen B. Nemțeanu, și când totul va fi gata se mută la ea și tata

Dar nu lipsește V. Alexandri cu ceva Muresianu : De unde vine acestia? De unde-acești erot căut, tobagi, apostoli, din noaptea pândita mine?

și nici „modernul” Mircea Rădulescu :

Ca încheiere, — citez un nou „Cerna”, — în bucată „Chemare” perfect „echivalentă” cu „Floarea și genune : Din pietre stierpe și uscate Un fir de tarabă s'a tuit Și vârful lui, în înșifit A culezat stretn și cate.

(Remarcăți arhaismul versificației!)

Pentru echivalența cu G. Coșbuc, — aici mai mult decât echivalență : influență reală, — comparați cu „Fusul” poezia lui Arghezi „Buna Vestire”. Iar pentru sămănătorism, — Inscrupție pe o casă de țară și Belgug, ambele încheiate cu un clișeu din colecția lui Francis James.

Nu am vreme să mai insist asupra stângăciilor și asupra multelor neglijențe condamnabile, deoarece cacofonice : nu stau auzul („ce lătrat”, vorba d-lui Ion Barbu) nici cer, cu care, deaceia te-ador, căci pe când, căci e ca malul, căci călătorind (căci-călă) și a.

Dar să las și altora bucuria acestui răutăcios amuzament.

Semnalez cu insistență, că nu se găsec astfel de „echivalente” spu forme poetice încheiate în Ion Barbu, Ion Vinea, Camil Petrescu, G. Bacovia și chiar Lucian Blaga sau Ilarie Voronca. Însă „miorlătura” lui Camil Baltazar miorlăte altfel”. Iar simplitatea anostului Adrian Maniu este totuși subtilizată.

Dar la „inoștorul expresiei Arghezi” se pot vedea, în rapidă trecere, nenumărate clișee sau forme vechi (și imagini uzate și expresii uzuale, — fără vreo necesară nouă instrunare) din care exemple citate nu constituie încă decât o parte mică.

EUGEN IONESCU

Geanta curierului

NIMENI nu-i cerea nefastului Sevastos să-mi reproducă în „Adevărul literar” anecdotele (iarși anecdotele) privitoare la D. E. Lovinescu.

Tiu să se știe că nu am topit arme pentru dezarmata polemică a lui Sevastos și, — mai puțin ; — pentru satisfacerea meschină a necazurilor urâtei sale mediocrități. Mai țin să lămuresc următoarele : 1) nu m'am onorat această nevrută colaborare la „Adevărul literar” dar aliterară varză.

2) Anecdotele mele nu sunt „cancan pentru cancan”. Ele nu pot fi desintegrate dintr'o atitudine principială inaccesibilă lui Sevastos.

În al treilea rând, — și mai cu seamă, — eu nu scriu aici decât strict independent de orice grup, gândire, clan viață românească etc. „Floarea de Foc” a pornit dealtfel, pe principiile unei libertăți absolute și a unei independențe fără restricție. Dacă deci colaborarea mea aici, — din buna înțelegere a fondatorilor, — nu mă angajează la nicio participare colectivă, cu atât mai mult refuz să fiu chemat, fie de sevastosi, fie de mai mari.

„Adevărul literar și artistic” încenând cu numărul său viitor de Vineri 5 Februarie, trece sub conducerea efectivă a d-lui G. Călinescu, prețuitul critic literar.

D. M. Sevastos se va ocupa pe viitor de administrația revistei.

În primăvară apare romanul „Andra” al mult tănărului ȘTEFAN IL. CHENDI. Se notează că în afară de autor acțiunea cărții nu vede nici-un chip femeesc.

GHITA IONESCU